

LUKUOHJE:

Opetussuunnitelman perusteiden teksti mustalla fontilla

Eteläpohjalaiset tarkennukset vihreällä fontilla

1 PAIKALLISEN OPETUSSUUNNITELMAN MERKITYS JA LAADINTA

1.1 Opetussuunnitelman perusteet ja paikallinen opetussuunnitelma

Perusopetuksen ohjausjärjestelmän tarkoituksena on varmistaa koulutuksen tasa-arvo ja laatu sekä luoda hyvät edellytykset oppilaiden kasvuille, kehitykselle ja oppimiselle. Ohjausjärjestelmän normiosan muodostavat perusopetuslaki ja -asetus, valtioneuvoston asetukset, opetussuunnitelman perusteet sekä paikallinen opetussuunnitelma ja siihen perustuvat lukuvuosisuunnitelmat. Järjestelmän eri osat uudistuvat, jotta opetuksen järjestämisessä pystytään ottamaan huomioon muutokset koulua ympäröivässä maailmassa ja vahvistamaan koulun tehtävää kestävän tulevaisuuden rakentamisessa.

Opetussuunnitelman perusteet laaditaan perusopetuslain ja -asetuksen sekä tavoitteet ja tuntijaon määrittävän valtioneuvoston asetuksen pohjalta. Perusteasiakirja on Opetushallituksen antama valtakunnallinen määräys, jonka mukaisesti paikallinen opetussuunnitelma valmistellaan. Opetussuunnitelman perusteiden tehtävänä on tukea ja ohjata opetuksen järjestämistä ja koulutyötä sekä edistää yhtenäisen perusopetuksen yhdenvertaista toteutumista.

Perusopetus on opetuksen ja kasvatuksen kokonaisuus, jossa eri osa-alueiden tavoitteet ja sisällöt liittyvät yhteen ja muodostavat opetuksen ja toimintakulttuurin perustan. Tämän vuoksi opetussuunnitelman perusteet sisältävät tavoitteita ja sisältöjä koskevien määräysten lisäksi niiden ymmärtämistä avaavaa tekstiä. Perusteasiakirja sisältää tarpeellisilta osin myös viittauksia lainsäädäntöön, johon perusteissa määrättävät asiat perustuvat.

Paikallinen opetussuunnitelma on tärkeä osa ohjausjärjestelmää. Sillä on keskeinen merkitys sekä valtakunnallisten tavoitteiden että paikallisesti tärkeänä pidettyjen tavoitteiden ja tehtävien ilmentämisessä ja toteuttamisessa. Paikallinen opetussuunnitelma luo yhteisen perustan ja suunnan päivittäiselle koulutyölle. Se on strateginen ja pedagoginen työkalu, joka linjaa opetuksen järjestäjän toimintaa sekä koulujen työtä. Opetussuunnitelma liittyy koulujen toiminnan muuhun paikalliseen toimintaan lasten ja nuorten hyvinvoinnin ja oppimisen edistämiseksi.

1.2 Paikallisen opetussuunnitelman laatimista ohjaavat periaatteet

Opetuksen järjestäjällä on vastuu paikallisen opetussuunnitelman laadinnasta ja kehittämisestä. Opetussuunnitelmassa päätetään perusopetuksen kasvatustyön, opetuksen, oppimisen arvioinnin ja tuen, ohjauksen ja opiskeluhoollon, kodin ja koulun yhteistyön sekä muun toiminnan järjestämisestä ja toteuttamisesta. Siinä täydennetään ja painotetaan opetussuunnitelman perusteissa määriteltyjä tavoitteita, toimintaa ohjaavia linjauksia, keskeisiä sisältöjä ja muita opetuksen järjestämiseen liittyviä seikkoja paikallisesta näkökulmasta. Opetuksen järjestäjä ottaa opetussuunnitelmaa laatiessaan huomioon oppilaiden tarpeet, paikalliset erityispiirteet sekä itsearvioinnin ja kehittämistyön tulokset.

Opetussuunnitelman tehtävänä on edistää opetuksen laadun jatkuvaa kehittämistä ja vahvistaa koulutuksellista jatkumoa. Se luo perustan esiopetuksesta perusopetukseen ja perusopetuksesta seuraavaan koulutusvaiheeseen siirtymiselle. Laadinnassa otetaan huomioon muut paikalliset suunnitelmat kuten

- mahdollinen varhaiskasvatuksen suunnitelma
- esiopetuksen opetussuunnitelma
- mahdollinen perusopetukseen valmistavan opetuksen suunnitelma
- mahdollinen aamu- ja iltapäivätoiminnan suunnitelma
- lastensuojelulain mukainen lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma
- yhdenvertaisuuslain mukainen yhdenvertaisuussuunnitelma
- mahdollinen kestävän kehityksen tai kulttuurikasvatuksen suunnitelma sekä muut opetuksen järjestäjän tekemät, erityisesti koulutusta, lapsia, nuoria ja perheitä koskevat suunnitelmat ja päätökset.

Opetuksen järjestäjä hyväksyy opetussuunnitelman erikseen suomenkielistä, ruotsinkielistä, saamenkielistä sekä tarvittaessa muulla kielellä annettavaa opetusta varten. Paikallinen opetussuunnitelma voidaan laatia kaikille saman opetuksen järjestäjän kouluille yhteisenä tai siten, että suunnitelma sisältää opetuksen järjestäjän yhteisiä sekä useamman koulun yhteisiä ja/tai koulukohtaisia osioita. Päätökset laatimistavasta tekee opetuksen järjestäjä. Opetuksen järjestäjät voivat sopia myös järjestäjärajat ylittävästä yhteistyöstä ja yhteisistä seudullisista opetussuunnitelmalinjauksista.

Opetussuunnitelmaa laadittaessa otetaan huomioon, että opetus voi olla pääosin ainejakoista tai se voidaan toteuttaa eheyttynä. Eheytettyä opetusta käytettäessä myös opetussuunnitelma voidaan laatia vuosiluokkakokonaisuuksien osalta eheyttynä.

Kaikki oppilaiden oppilaskohtaiset suunnitelmat rakennetaan yhteisen opetussuunnitelman varaan. Lukuvuosisuunnitelmalla täsmennetään, miten opetussuunnitelmaa toteutetaan kussakin koulussa lukuvuoden aikana. Perusopetusasetus velvoittaa tiedottamaan oppilaille ja näiden huoltajille keskeisistä lukuvuosisuunnitelmassa päätetyistä asioista.

Yhteistyö opetussuunnitelman ja lukuvuosisuunnitelman laadinnassa edistää sitoutumista yhteisiin tavoitteisiin ja lisää opetuksen ja kasvatustyön yhtenäisyyttä. Opetuksen järjestäjä huolehtii opetustoimen henkilöstön mahdollisuuksista osallistua yhteistyöhön ja edistää sekä oppiaineiden yhteistyötä että eri toimijaryhmien välistä monialaista yhteistyötä. Osallistumismahdollisuuksista huolehditaan riippumatta siitä, mikä suunnitelmien laatimistapa on. Oppilaille tulee lain mukaan järjestää mahdollisuus osallistua opetussuunnitelman ja siihen liittyvien suunnitelmien valmisteluun. On tärkeää, että myös huoltajat voivat osallistua opetussuunnitelmatyöhön, lukuvuosisuunnitelman valmisteluun sekä koulun toiminnan suunnitteluun, erityisesti kasvatustavoitteiden, toimintakulttuurin sekä kodin ja koulun yhteistyön osalta. Erityistä huomiota kiinnitetään oppilaiden ja huoltajien kannalta mielekkäisiin ja monipuolisiin sekä oppilaiden kehitysvaiheen huomioon ottaviin osallistumistapoihin.

Yhteistyö koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa rikastaa koulutyötä ja liittyy sen ympäröivän yhteisön elämään. Perusopetuslaki velvoittaa laatimaan opetussuunnitelman opiskeluhoitoa sekä kodin ja koulun yhteistyötä koskevilta osin yhteistyössä hyvinvointialueen sosiaali- ja terveyspalveluiden tehtäviä hoitavien viranomaisien kanssa. Yhteistyötä tarvitaan myös muiden hallintokuntien kanssa, jotta kaikkien oppilaiden koulunkäynnistä, turvallisuudesta ja hyvinvoinnista

voidaan huolehtia. Muidenkin organisaatioiden ja eri asiantuntijoiden kanssa tehtävä yhteistyö parantaa suunnitelmien ja koulutyön laatua.

Oppilaalla on perusopetuslain turvaama oikeus saada kaikkina koulupäivinä opetussuunnitelman mukaista perusopetusta. Opetuksen järjestäjä huolehtii tämän oikeuden toteutumisesta, ja jokainen oppilaiden kanssa työskentelevä toteuttaa opetuksen järjestäjän vahvistamaa opetussuunnitelmaa ja noudattaa muita työtä ohjaavia normeja.

ETELÄPOHJALAINEN PERUSOPETUKSEN OPETUSSUUNNITELMA

Etelä-Pohjanmaan yhteinen maakunnallinen perusopetuksen opetussuunnitelma on laadittu 17 kunnan yhteistyönä (Alajärvi, Alavus, Evijärvi, Ilmajoki, Isojoki, Isokyrö, Kauhajoki, Kauhava, Kuortane, Kurikka, Lappajärvi, Lapua, Seinäjoki, Soini, Teuva, Vimpeli ja Ähtäri). Eteläpohjalainen opetussuunnitelma koskettaa yli 20 000 oppilasta ja yli 2200 kuntien opetusalan henkilöä.

KARTTA Etelä-Pohjanmaan kunnat

Eteläpohjalainen opetussuunnitelmatyö on tehty osana Osaajia Etelä-Pohjanmaalle (Osaava) -hanketta. Osaava-hankkeen ohjausryhmä on toiminut opetussuunnitelmatyön ohjausryhmänä. Johtoryhmä on koordinoinut opetussuunnitelmaprosessin kokonaisuutta, koontiryhmä on koonnut maakunnallisesti työstetyt aine- ja aihekokonaisuudet ja aine- ja aiheheryhmät ovat laatineet maakunnalliset oppiainekohtaiset tarkennukset. Yhteistyötä on koordinoinut Etelä-Pohjanmaan korkeakouluyhdistys.

KUVIO Opetussuunnitelmatyön organisaatiokaavio

Ohjausryhmä ja johtoryhmä ovat koostuneet pääosin kuntien sivistysjohdosta ja rehtoreista. Koontiryhmä on koostunut alueiden opetussuunnitelmatyöryhmien puheenjohtajista ja asiantuntijoista. Maakunnallisissa aine- ja aiheheryhmissä on työskennellyt n. 200 opettajaa. Lisäksi opetussuunnitelmaa ovat työstäneet kuntien/alueiden opetussuunnitelmaryhmät ja koulujen omat ryhmät. Opetussuunnitelmatyöhön osallistuivat myös huoltajat, oppilaat ja muut sidosryhmät; kaikilla eteläpohjalaisilla oli mahdollisuus vaikuttaa yhteisesti luotuun arvopohjaan.

Eteläpohjalainen perusopetuksen opetussuunnitelma **Hyväksytty Osaajan ohjausryhmässä 23.4.2025**

Etelä-Pohjanmaalla maakunnallinen opetussuunnitelmatyö tukee perusopetuksen yhtenäisyyttä ja tasa-arvoisen perusopetuksen toteutumista. Eteläpohjalainen opetussuunnitelma on tehty laajana yhteistyönä esi- ja perusopetuksen sekä valmistavan opetuksen kesken.

Perusopetuksen opetussuunnitelma muodostuu seuraavista osista:

- Valtakunnalliset opetussuunnitelman perusteet
- Eteläpohjalainen perusopetuksen opetussuunnitelma
- Opetuksen järjestäjän opetussuunnitelmat ja mahdolliset koulukohtaiset opetussuunnitelmat
- Koulujen lukuvuosisuunnitelmat

Maakunnallinen opetussuunnitelma on laadittu ja hyväksytty suomen kielellä annettavaa opetusta varten. Maakunnallinen opetussuunnitelma on julkaistu Opetushallituksen ePerusteet-palvelussa.

Opetussuunnitelman perusteissa paikallisesti päätettäviksi määrätyt asiat on kirjattu ko. lukuihin ja niitä on päivitetty opetussuunnitelman päivitysten yhteydessä.

Eteläpohjalainen tuntijako

Eteläpohjalainen perusopetuksen tuntijako 1.8.2025 alkaen

Luku-, kirjoitus- ja laskutaitojen vahvistamiseen tarkoitetuista lisätunneista annetun asetuksen (286/2024) pohjalta eteläpohjalaisessa perusopetuksen tuntijaossa on lisätty vuosiluokalle 1 äidinkieltä ja kirjallisuutta yksi vuosiviikkotunti, vuosiluokalle 2 matematiikkaa yksi vuosiviikkotunti ja vuosiluokalle 3 äidinkieltä ja kirjallisuutta yksi vuosiviikkotunti.

Aine	1	2	3	4	5	6	YHT ak	7	8	9	YHT yk	YHT po
Äidinkieli ja kirjallisuus	8	7	6	5	4	4	34	3	4	3	10	44
A1-kieli (englanti)	1	1	2	2	3	2	11	2	2	3	7	18
B1-kieli (ruotsi)						2	2	2	2	1	5	7
Matematiikka	3	4	4	4	4	3	22	3	4	4	11	33
Ympäristö- ja luonnontieteet												
Ympäristöoppi ¹	2	2	2	2	3	3	14				0	14
Biologia ja maantieto ¹							0	2	2	3	7	7
* Biologia								1	1	1,5		
* Maantieto								1	1	1,5		
Fysiikka ja kemia ¹							0	2	2	3	7	7
* Fysiikka								1	1	1,5		
* Kemia								1	1	1,5		
Terveystieto ¹							0	0,5	2	0,5	3	3
Uskonto/Elämäntutkimustieto	1	1	1	2	1	1	7	1	1	1	3	10
Historia ja yhteiskuntaoppi ²				1	2	2	5	2	2	3	7	12
* Historia					1	2		2	2			
* Yhteiskuntaoppi				1	1					3		
Taide- ja taitoaineet												
Musiikki	1	1	1	1	1	1	6	2			2	8
Kuvataide	1	1	2	1	1	1	7	2			2	9
Käsityö	2	2	2	2	2	2	12	2			2	14
Liikunta	2	2	3	2	2	2	13	3	2	2	7	20
Kotitalous							0	3			3	3
Taide- ja taitoaineiden valinnaiset (T&T-val)				1	1	1	3		3	2	5	8
Oppilaanohjaus							0	0,5	1	0,5	2	2
Yrittäjämäinen toimintatapa							0			1	1	1
Valinnaiset aineet (VAL)				1	1	1	3		3	3	6	9
Vieraiden kielten vapaaehtoiset ja valinnaiset oppimäärät Huom! A2- ja B2 -tunteja ei ole laskettu kokonaistuntimäärään 229h. Opetuksen järjestämiseen voidaan käyttää valinnaisiin aineisiin varattuja vuosiviikkotunteja (VAL) sekä perusopetuksen vähimmäismäärän ylittäviä vuosiviikkotunteja opetuksen järjestäjän linjaamalla tavalla. Mikäli A2-kieli on toinen kotimainen kieli, käytetään sen opetuksen järjestämiseen B1-kielelle varatut vuosiviikkotunnit (ks. perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet luku 12.3).												
A2				2	2	2	6	2	2	2	6	12
B2							0		2	2	4	4
TUNTEJA YHTEENSÄ	21	21	23	24	25	25	139	30	30	30	90	229

¹ Ainetta opetetaan osana ympäristöopin opetusta integroidusti vuosiluokilla 1-6 (kansallinen linjaus)

² Yhteiskuntaoppia opetetaan vuosiluokilla 4-6 vähintään 2 vuosiviikkotuntia ja vuosiluokilla 7-9 vähintään 3 vuosiviikkotuntia (kansallinen linjaus)

TAULUKKO Eteläpohjalainen perusopetuksen tuntijako 1.8.2025 alkaen

Tuntijakoon liittyviä huomioita:

- Eteläpohjalaisessa perusopetuksen tuntijaossa alakoulun tuntikehys on valtakunnallinen minimiintuntikehys.
- Yläkoulussa on yksi (1) lisätunti valtioneuvoston tuntijakoasetukseen verrattuna:
 - Yläkoulun yhdeksännelle vuosiluokalle on sijoitettu yksi tunti yrittäjämäiseen toimintatapaan. Tuntijakomuutoksesta johtuvan siirtymävaiheen vuoksi yrittäjämäistä toimintatapaa ei opeteta oppiaineena lukuvuosina 2024–2025 ja 2025–2026.

- Eteläpohjalainen tuntikehys on yht. 229 h (+1 h valtakunnalliseen tuntikehykseen verrattuna)
- Kunnat voivat halutessaan tehdä lisäyksiä tuntikehykseen.
- Alakoulussa taide- ja taitoaineiden valinnaisista (T&T-val) tunneista yksi tunti on sidottu käsityöhön vuosiluokilla 3, 5 ja 6 (eteläpohjalainen linjaus).
- Vuosiluokilla 4, 5 ja 6 (3 h) sekä vuosiluokilla 8 ja 9 (5 h) taide- ja taitoaineiden valinnaiset tunnit voi sijoittaa:
 - Koulukohtaisella päätöksellä taide- ja taitoaineisiin.
 - Vaihtoehtoisesti vuosiviikkotunnit tai osa niistä voidaan osoittaa oppilaiden valittaviksi taide- ja taitoaineiden opinnoiksi.
 - Valinnaisia tunteja voidaan käyttää painotetun opetuksen järjestämiseen.
- Valinnaiset aineet (VAL) ovat oppilaan omaa valintaa.
- Yrittäjämäinen toimintatapa läpäisee koko peruskoulun. Alakoulussa yhden tarjonnassa olevan valinnaisen aineen (VAL) tulee tukea yrittäjämäistä toimintatapaa.

Valinnaisuus on linjattu luvussa 13. Etelä-Pohjanmaalla A1-kieli on englanti ja B1-kieli on ruotsi. Kuntakohtaisesti opetuksen järjestäjä määrittelee valinnaisten A2- ja B2-kielten tarjonnan.

Jaksojärjestelmä päätetään kuntakohtaisesti, mutta kunkin aineen opetusta tulee pääsääntöisesti järjestää sekä syys- että kevätlukukaudella.

Opetussuunnitelmaa täydentävät suunnitelmat ja ohjelmat

Maakunnallisella tasolla yhteistyökumppanit ovat luonteeltaan yhteisiä, maakunnallisia toimijoita (esim. [Etelä-Pohjanmaan liitto](#), [Lapuan hiippakunta](#), [Etelä-Pohjanmaan maakuntamuseo](#), [Etelä-Pohjanmaan maakuntakirjasto](#), [Mannerheimin lastensuojeluliitto](#), [Pohjanmaan Liikunta](#) ja [Urheilu](#), [Etelä-Pohjanmaan yrittäjät](#)).

Lisäksi koulujen, kuntien ja alueiden tasolla on luontevia paikallisia yhteistyökumppaneita, jotka kirjataan koulun opetussuunnitelmaan.

Etelä-Pohjanmaan liiton laatimat strategiat tukevat eteläpohjalaisen opetussuunnitelman sisältöjä. Näihin suunnitelmiin viitataan myös muissa opetussuunnitelman luvuissa.

Maakunnalliset strategiat:

- [Etelä-Pohjanmaan maakuntastrategia](#)
- [Etelä-Pohjanmaan kansainvälistymisen toimintaohjelma](#)
- [Etelä-Pohjanmaan kulttuuristrategia](#)

Kunnilla on myös omia, perusopetusta tukevia muita strategioita ja suunnitelmia, jotka on huomioitu koulukohtaisissa opetussuunnitelmissa.

Eteläpohjalaiset painotukset

Maakunnallisessa opetussuunnitelmassa painotettavat teemat ovat yrittäjämäinen toimintatapa ja osallisuus. Nämä painotukset näkyvät opetussuunnitelman sisällöissä, monialaisissa oppimiskokonaisuuksissa ja koulujen toimintakulttuurissa.

Yrittäjämäinen toimintatapa

Yrittäjämäinen toimintatapa on ennen kaikkea asenne ja tapa toimia. Se on kansalaistaito, jota tarvitaan elämässä, opiskelussa ja tulevassa työssä riippumatta siitä, työskennelläänkö toisen palveluksessa vai itsenäisenä yrittäjänä. Yrittäjämäinen toimintatapa on mukana kaikessa koulun toiminnassa ja luo siten pohjan koko koulun toimintakulttuurille.

KUVIO Yrittäjämäinen toimintatapa

Osallisuus

Etelä-Pohjanmaalla osallisuus on oppivan yhteisön rakentamista yhdessä. Se on aktiivista kansalaisuutta, osallisuuden edistämistä ja demokraattista toimintakulttuuria. Oppilaat osallistuvat koulussa toiminnan suunnitteluun, kehittämiseen ja arviointiin oman ikätasonsa mukaisesti. Oppilaskuntatoiminta tarjoaa yhden tärkeän väylän oppilaiden osallistumiselle. Sitä täydentävät myös muut toimintamuodot, kuten tukioppilas- ja kummitoiminta, vapaaehtoistyö ja kestävään

kehitykseen liittyvä toiminta. Samalla ne vahvistavat yhteistyötä ja vuorovaikutusta koko kouluyhteisössä. Eteläpohjalaisessa opetussuunnitelmatyössä on kiinnitetty erityistä huomiota yhteistyöhön eri hallinnonalojen, seurakuntien, järjestöjen, yritysten ja muiden toimijoiden kanssa.

1.3 Paikallisen opetussuunnitelman arviointi ja kehittäminen

Opetuksen järjestäjän tehtävänä on arvioida antamaansa koulutusta ja sen vaikuttavuutta sekä osallistua toimintansa ulkopuoliseen arviointiin. Arvioinnin tarkoitus on koulutuksen kehittäminen ja oppimisen edellytysten parantaminen. Paikallisen opetussuunnitelman ja lukuvuosisuunnitelman toteutumisen seuranta, säännöllinen arviointi ja kehittäminen ovat osa tätä tehtävää.

Opetuksen järjestäjän ja koulujen itsearvioinnissa voidaan hyödyntää kansallisten arviointien ja kehittämishankkeiden tuloksia sekä perusopetuksen valtakunnallisia laatukriteereitä. Yhteistyö oppilaiden, huoltajien ja muiden toimijoiden kanssa edistää avointa ja rakentavaa itsearviointia.

Muutokset opetussuunnitelman perusteissa edellyttävät vastaavien muutosten tekemistä paikalliseen opetussuunnitelmaan ja viemistä käytäntöön. Opetuksen järjestäjä voi tarkistaa opetussuunnitelmaansa ja parantaa sen laatua ja toimivuutta myös paikallisista tarpeista lähtien ja kehittämistyön tuloksia hyödyntäen.

ETELÄPOHJALAINEN PERUSOPETUKSEN OPETUSSUUNNITELMA

Opetussuunnitelma nähdään jatkuvana ja kehittyvänä prosessina. Opetussuunnitelma on elävä, yhteiskunnan muuttumiseen joustavasti reagoiva asiakirja, jota päivitetään tarpeen mukaan. Opetussuunnitelman arviointi on osa tätä prosessia. Eteläpohjalaisen opetussuunnitelman toteutumista arvioidaan ja opetussuunnitelmaa päivitetään valtakunnallisten linjausten mukaan. Eteläpohjalaisen opetussuunnitelmaorganisaation tehtävänä on koordinoida ja kehittää edelleen eteläpohjalaista yhteistyötä ja ohjata kuntien/koulujen opetussuunnitelmatyötä. Ohjausryhmä vastaa edelleen prosessin etenemisestä ja yhteisistä linjauksista sekä verkostoista. Johtoryhmä kutsutaan tarvittaessa koolle käynnistämään ja ohjeistamaan tarvittavia toimenpiteitä. Koontiryhmä päivittää opetussuunnitelman sisältöjä tarpeen mukaan yhteistyössä aine- ja aiheryhmien kanssa. Tässä prosessissa oppilaat, huoltajat ja muut yhteistyötahot osallistetaan mahdollisuuksien mukaan.

1.4 Paikallisen opetussuunnitelman laadinta ja keskeiset opetusta ohjaavat ratkaisut

Paikallinen opetussuunnitelma, sitä tarkentavat lukuvuosisuunnitelmat sekä muut suunnitelmat laaditaan opetuksen järjestäjän päättämällä tavalla edellä kuvattuja tavoitteita ja periaatteita noudattaen. Opetuksen järjestäjä voi päättää opetussuunnitelmaan sisältyvien ratkaisujen delegoinnista kouluille ja koulukohtaisen opetussuunnitelman laadinnasta.

Tässä alaluvussa määrätään ne paikallisesti päätettävät opetussuunnitelmaratkaisut sekä opetussuunnitelmassa kuvattavat asiat, joita ei käsitellä muissa luvuissa. Opetussuunnitelman perusteiden kussakin pääluvussa määrätään tarkemmin, mitä paikallisessa opetussuunnitelmassa tulee kyseisessä luvussa käsitellyn kokonaisuuden osalta päättää ja kuvata.

Opetuksen järjestäjä päättää opetussuunnitelman laatimiseen liittyvistä ratkaisuista ja toimintatavoista:

- laaditaanko paikallinen opetussuunnitelma koulujen yhteisenä, kokonaan tai osin koulukohtaisena, seudullisena tai käytetäänkö muuta ratkaisua
- millä kielillä annettavaa opetusta varten opetussuunnitelma laaditaan ja hyväksytään (suomenkielistä, ruotsinkielistä, saamenkielistä sekä tarvittaessa muulla kielellä annettavaa opetusta varten)
- mikä on opetussuunnitelman rakenne ja asioiden käsittelyjärjestys, missä muodossa opetussuunnitelma julkaistaan
- miten henkilöstö sekä oppilaat ja huoltajat osallistuvat opetussuunnitelman laatimiseen, arviointiin ja kehittämiseen ja miten otetaan huomioon eri tilanteissa olevien huoltajien osallistumismahdollisuudet
- miten opetussuunnitelman laatimiseen liittyvä yhteistyö esiopetuksen ja muun varhaiskasvatuksen sekä perusopetusta seuraavaa koulutusvaihetta edustavien oppilaitosten kanssa järjestetään
- mitkä muut tahot ovat mukana opetussuunnitelman laadinnassa ja toteutuksessa ja miten yhteistyö järjestetään
- miten paikalliset erityispiirteet ja -tarpeet, arviointien ja kehittämistyön tuottama tieto ja kehittämisen tavoitteet sekä muut paikalliset suunnitelmat otetaan opetussuunnitelman valmistelussa huomioon
- sisältyykö naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta annetun lain mukainen koulukohtainen tasa-arvosuunnitelma opetussuunnitelmaan vai laaditaanko se erillisenä suunnitelmana
 - lain mukaan suunnitelma laaditaan vuosittain yhteistyössä henkilöstön ja oppilaiden kanssa; vuosittaisen tarkastelun sijasta suunnitelma voidaan myös laatia enintään kolmeksi vuodeksi kerralla
- sisältyykö yhdenvertaisuuslain mukainen koulukohtainen yhdenvertaisuussuunnitelma opetussuunnitelmaan vai laaditaanko se erillisenä suunnitelmana
 - lain mukaan oppilaitoksen on arvioitava yhdenvertaisuuden toteutumista toiminnassaan ja ryhdyttävä tarvittaviin toimenpiteisiin yhdenvertaisuuden toteutumisen edistämiseksi; oppilaitoksella tulee olla suunnitelma toimenpiteistä ja sekä huoltajille että oppilaille on varattava mahdollisuus tulla kuulluksi edistämistoimenpiteistä.

Opetuksen järjestäjä päättää ja kuvaa opetussuunnitelmassa opetussuunnitelman laadintaan ja kehittämiseen liittyvät asiat:

- miten huolehditaan opiskeluhooltoon ja kodin ja koulun yhteistyötä käsittelevien osuukien laatimisesta yhteistyössä hyvinvointialueen sosiaali- ja terveyspalvelujen tehtäviä hoitavien viranomaisien kanssa
- miten opetussuunnitelman toteutumista seurataan ja miten opetussuunnitelmaa arvioidaan ja kehitetään

- mitkä ovat ne paikalliset suunnitelmat ja ohjelmat, jotka täydentävät ja toteuttavat opetussuunnitelmaa (esimerkiksi aamu- ja iltapäivätoiminnan suunnitelma, kestävän kehityksen ohjelma, tasa-arvosuunnitelma, kulttuurikasvatussuunnitelma, tietostrategia).

Opetuksen järjestäjä päättää ja kuvaa opetussuunnitelmassa opetuksen järjestämiseen liittyvät ratkaisut:

- miten edistetään perusopetuksen yhtenäisyyttä sekä siirtymävaiheisiin liittyvää yhteistyötä (perusopetuksen sisällä sekä esiopetuksen ja muun varhaiskasvatuksen ja perusopetusta seuraavan koulutusvaiheen oppilaitosten kanssa)
- järjestetäänkö opetus tai osa siitä yhdysluokkaopetuksena (katso myös osiot "opetuksen järjestämistapoja" ja osioon "oppimista ja hyvinvointia edistävä koulutyön järjestäminen" liittyvät paikallisesti päätettävät asiat)
- järjestetäänkö opetus tai osa siitä vuosiluokittain etenevänä vai tavoitekokonaisuuksittain etenevänä (katso myös osiot "opetuksen järjestämistapoja" ja osioon "oppimista ja hyvinvointia edistävä koulutyön järjestäminen" liittyvät paikallisesti päätettävät asiat)
- järjestetäänkö opetus pääosin ainejakoisena vai kokonaan tai osin eheytyttynä; mitkä ovat mahdollisen eheytetyn opetuksen järjestämisen pääpiirteet
- miten opetustunnit jaetaan vuosiluokittain yhteisten oppiaineiden, taide- ja taitoaineiden valinnaisten tuntien sekä oppilaalle valinnaisten aineiden kesken valtioneuvoston asetuksen edellyttämällä tavalla (paikallinen tuntijako)
- mikä on opetuksen järjestäjän kieliohjelma, miltä vuosiluokilta eri kielten opetus aloitetaan (katso myös toisen kotimaisen kielen ja vieraiden kielten osuudet sekä osio valinnaisuus perusopetuksessa)
- mitkä ovat oppilaille tarjottavat valinnaiset aineet ja mille vuosiluokille niiden opetus sijoittuu (katso myös osio valinnaisuus perusopetuksessa)
- mitkä ovat opetuksen mahdolliset painotukset ja miten ne toteutetaan; miten painotus näkyy tuntijaossa sekä opetuksen tavoitteissa ja sisällöissä (katso myös osio valinnaisuus perusopetuksessa)
- miten järjestetään oppimisen ja koulunkäynnin edellytyksiä tukevat opetusjärjestelyt
- miten oppilaanohjaus järjestetään
 - ohjaussuunnitelmassa kuvataan oppilaanohjauksen järjestämisen rakenteet, toimintatavat, työn ja vastuunjako sekä työskentely monialaisissa verkostoissa, kodin ja koulun yhteistyö ohjauksessa, tehostettu henkilökohtainen oppilaanohjaus, jatko-ohjaus perusopetuksen jälkeisiin opintoihin, työelämäyhteistyö sekä työelämään tutustumisen järjestelyt (katso myös vuosiluokkakokonaisuuksiin sisältyvä oppilaanohjauksen tehtäväkuvaus).